

Književne novosti

Knjižna božična in novoletna darila. Troje lepih knjig naših pisateljev-prvakov se nam je poslalo na ogled, in sicer:

1. „Zlatorog“, narodna pravljica izpod Triglava, napisal A. Aškerc. V Ljubljani 1904, založil L. Schwentner. Cena 1 K 60 h, po pošti 1 K 70 h.

2. Oton Zupančič: „Čez plan“. V Ljubljani 1904. Založil L. Schwentner. Cena elegantno broširane izdaje 2 K, po pošti 2 K 10 h; panteonska izdaja (v usnje vezana z zlato obrezo) 3 K, po pošti 3 K 10 h.

3. Ksaver Meško: „Ob tihih večerih“. V Ljubljani 1904. Izdala Ign. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Cena 3 K 50 h.

Oceno vseh teh knjig prinesemo pozneje.

Silvin Sardenko: „V mladem jutru“. V Ljubljani, 1903. V zalogi „Doma in Sveta“. Tiskala „Katoliška tiskarna“. Cena 1 K 50 h, po pošti 10 h več. Tudi oceno te knjige prinesemo pozneje.

A. Aškerc: Dva izleta na Rusko. Črtice iz popotnega dnevnika. Ljubljana 1903. L. Schwentner. Cena 1 K, po pošti 1 K 10 h.

Med najzanimivejše spise „Ljubljanskega Zvona“ v preteklem letu spadajo potopisne črtice, ki jih je priobčil g. Aškerc pod gorenjim naslovom. Bila je srečna misel, napraviti pretisk teh črtic ter jih izdati kot samostojno knjigo, ker je ves spis res nekaj zaokroženega, celotnega. Ne gre, da bi se spuščali v podrobno kritiko tega dela Aškerčevega, s katerim je zamašil precejšnjo vrzel v naši neprebogati potopisni literaturi, ker bi se nam očitalo morda, da govorimo „pro domo“. Poudarjamo le, da so pisane te črtice z občudovanja vredno objektivnostjo, a da nosijo navzlic temu na sebi pečat pisčeve individualnosti. Prepričani smo, da si nabavi knjižico tudi marsikdo, ki je že čital Aškerčev spis v našem listu, ker zasluži, da se ji odkaže samostojno mesto v biblioteki. Tem raje še pa morajo seči po knjižici tisti, ki potopisa dozdej niso čitali.

—k.

Dr. Franc Kos: Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku. Prva knjiga. Ljubljana 1903. Založila in izdala „Leonova družba“ v Ljubljani. LXXX + 415.

Dolgo časa je pričakoval slovenski narod svoje zgodovine, vsi njegov sosed in tudi bratski slovanski narodi se ponašajo že dalj časa s temeljitimi razpravami in izvrstnimi zbirkami listin in aktov za domačo povestnico. Razna slovenska društva so dosedaj izdajala bolj ali manj vredna zgodovinska dela, nobenemu pa ni prišlo na um, da je treba najprvo ves material zbrati, kritično ga predelati in potem izdati. Šele na podlagi takega kritičnega materiala je lahko napisati nepristransko zgodovino. Kar so druga društva zamudila, to hoče popraviti „Leonova družba“, ki je izdala prej omenjeno Kosovo knjigo. Knjiga obsega dva dela: zgodovinski pregled in gradivo. Prvi del seznanja čitatelja v kratkih in jedrnatih potezah z zgodovino Slovanov in Slovencev do leta 800. Kos je to dobo večinoma že prej predelal v raznih temeljitih člankih: v „Spomenici“, „Letopisih Matice Slovenske“ in „Izvestjih muz. društva za Kranjsko“. Raznim trditvam, ki se nahajajo v zgodovinskem pregledu, bi lahko ugovarjali, ker nemški in slovanski učenjaki

že davno zastopajo nasprotna mnenja, toda ta del ni tako važen, ker ima gradivo največji pomen. Zadnji del je enako urejen kakor Böhmerjevi regesti. Pri naslednjih knjigah se pa lahko prihrani dosti prostora, ako so številke, s katerimi so posamezni regesti zaznamenovani, tako tiskajo kakor pri Böhmerju. Poročevalec pozna jako dosti enakih knjig, kjer so zbrani regesti, toda malokatera je tako natančno in obširno zasnovana kakor Kosova. Zaraditega pa dvomi, da bo mogel Kos dokončati to delo v tem obsegu, kakor ga je pričel, ker mu manjka za poznejši čas tiskanih pripomočkov. Do XIII. stoletja so skoro vsi viri že objavljeni, toda pozneje se množe poleg kronik posebno listine, katere so dosedaj večinoma še netiskane. Da bi bilo Kosovo delo tudi za poznejša stoletja srednjega veka popolno, zato nasvetuje referent sledeče: Kako slovensko literarno društvo naj izda zaznamek arhivnih inventarjev — take imajo že vsi kulturni narodi — morda po vzgledu tirolskih, ker so ti najpreglednejši, in potem se naj obelodanijo na podlagi teh inventarjev važnejši zgodovinski viri. Drugače Slovenci ne dobodo popolnega diplomatičnega zbornika. Ker Kos ne bode mogel pregledati sam vseh arhivov in knjižnic, lahko prezre marsikak važen donesek za zgodovino Slovencev. „Slovenska Matica“, ki ima precejšnje premoženje, lahko obistini ta nasvet, ako se nekateri odborniki ne bodo protivili tej neaktualni nameri. Tako delo bi jako koristilo zelo zanemarjenemu slovenskemu domovinoznanstvu, ker bi vsak zgodovinar vedel, kje ima iskati snovi za svoje sestavke.

K.

„Zveza slovenskih posojilnic v Celju“ je izdala svoj XIII. „Letopis slovenskih posojilnic“ za leto 1902. Obsežno knjigo sta sestavila, oziroma spisala gg. Ivan Lapajne in Franjo Jošt. Ta „Letopis“ je nekako jubilejska številka, kajti „Zveza“, ki se je ustanovila januarja 1883, je praznovala leta 1903. svojo dvajsetletnico. Poleg obilega, zanimivega gradiva prinaša knjiga tudi več slik za združništvo posebno zaslužnih mož, tako obeh bratov Vošnjakov, Horaka, Kukovca in dr.

„Letopis“ stane s pošiljatvijo na dom 5 K, ako se naroči naravnost pri „Zvezi slovenskih posojilnic v Celju“. Dobiva pa se „Letopis“ za označeno ceno tudi v knjigarni Lav. Schwentnerja v Ljubljani.

— 5 —

Die Einführung der deutschen Herzogsgeschlechter Kärntens in den slovenischen Stammesverband. Ein Beitrag zur Rechts- und Kulturgeschichte von Dr. jur. Emil Goldmann. Breslau 1903, str. 245. — V 68. zvezku zbirke „Untersuchungen zur deutschen Staats- und Rechtsgeschichte“, ki jo izdaje berlinski vseučiliški profesor Oton Gierke, je izšla omenjena razprava, ki se tiče pred vsem kulturnopravnega pojava v zgodovini našega naroda, namreč takozvanega vmeščanja koroških vojvod na knežji prestol. Slovenci, ki se nismo nikdar povzpeli do markantne politične celote, moramo s tem večjo pazljivostjo zasledovati vse zgodovinske prinose, ki na pričajo o naši nekdanji državni samobitnosti, čeprav se nanašajo le na posameznosti in četudi so plod marljivosti tujih znanstvenikov. Glavna vira za to vmeščanje sta: poročilo opata Janeza iz Vetrinja in kronika štajerskega zgodopisca v vezani besedi (österr. Reimchronik). Obred, kakor ga sporočata ta dva pisca, se je že prej na razne načine razlagal, a temeljito znanstveno razlago je podal leta 1899. Paul Puntchart pod naslovom: Herzogseinsetzung und Huldigung in Kärnten. Puntchartu in njegovim ocenjevalcem Pappenheimu, Schönbachu in pl. Wretschku odgovarja s svojo obširno razpravo Goldmann in popolnjuje ter popravlja njili domneve. Pisatelj je s čudovito točnostjo zbral velikanski kritični aparat, naslanjajoč se na slične običaje vmeščanja pri drugih indogermanskih na-